

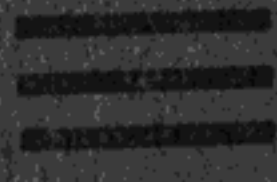
S. T. BJANIA

ՀԳԻԱԳԹԻՉՈՒՄ

Կ. ԴԵՏԱ

(DRAMA ՉԳՆԱՐԱԿ-
ՆԱԲԻՊԵՐԱԿ ԱՄԱՆԹ)

Ա Կ Ը

1928

ԱՓՏԻՄԵԻ ԱՓՏՈՒ ԱԼԻԹԵՐԱԿՈՒՐԵԻ
Ի-ԱԿԱԴԵՄԻԱ ԻՆԱԼԻԹԵՐԱԿՈՒՐԵԻ

Сухум, Типо-Литография ВСНХ.

AKƏPQRAAN AWCƏBKAAQA ZEQƏZ AJAQA.

Aṭaḥa straniṭa	a'stroka qəqənfilā taka	WCəbkala ikəpḡ- qaz ajaqa	Ikazaroup abas
3	10	agəla	agəla
4	18—19	umatəurak	umatəurak
6	30	ıpggə	ıpgə
7	9	atapanṭaqa	atapanṭaqa
7	20	uaaləeiw	ualəeiw
7	25	ḡamwa	ḡamwa
7	28	eqa	eqa
8	13	amlaa	amala
12	21	laqnargazgə	iaqnargazgə
15	30	vi	vəi
16	29	ıwəqtanə	ıwəqtanə
17	27	aḡsuaaṭlargə	aḡsuaaṭlargə
18	15	iknə	iknə

S. Ⴄ. BĬANIA

ZႣႣႣ ႣႣႣႣႣႣႣႣ
≡ ႣႣႣႣႣႣ ≡

(DRAMA ႣႣႣႣႣႣႣ-
ႣႣႣႣႣႣႣ ႣႣႣႣ)

ႣႣႣႣႣ ႣႣႣႣ LITERATUREI
r-AKADEMĬA ႣႣႣႣႣ

Ⴃ Ⴃ Ⴃ

ႣႣႣႣႣ Ⴃ-tipografia

1928 Ⴃ.

Главлит № 1251. Зак. № 1639.
Тираж 500.

ՀԳԹԻԱԳՈՒԹՅՈՒՆ ԿԷՏԵՏԱ.

(Drama զգևարակ-նափայտակ ամանո).

Ի ԱԼԱԿՈՍ ԱՍԱԱ:

1. Kadər, արքա (iuowəbjaraknə dək.)
2. Hamida, արքա փես (45 տ. 1գտ.)
3. Kətəta, քա (dkomunistur 25 տ. 1գ.)
4. Arap (iuowəbjara daqəsəit)
5. Aslanbaq, առաւ (րգւփա, 50 տ. 1գ.)
6. Kintəw, agəla քա (kətəta iwəza, 20 տ.)
7. Ĵemraz, agəla քա (k. iwəza, 25 տ. 1գ.)
8. Valiko, amenševik-figer, (35 տ. 1գ.)
9. Asalda, amenševik (30 տ. 1գ.)
10. Armeeg-kaփա, anqata, ausəuta (6—7-տէր րկ).

Valiko. Sadaŕ ar unda tavidēs, sadaŕ ar unda ikves ŕu ginda mitami ŕadvres, sul erŕia iqēdan amuaŕrev (ŕŕergaanē iŕoit).

Kadēr. Zak-aamŕouzei iaŕzēkala anŕa sēzkēŕ-mou, iziuazei mŕan ari Kŕtēta?—Bara, bdinanēs abēsŕa ŕēknēbŕra, ŕēak ma iaŕfarēn, ŕaŕŕŕaanda... Amla sakēit.

Hamida. Uanaŕalēmbēit krēfarouma iuŕŕŕua, ŕaŕkēn iŕŕoup-ŕa sēkoup, umboi!?. (nas dneinē abēs-ŕa knēlŕ'ueit, astol lēŕŕioit, Kadēr inapē dŕdanē, nas dneinē ŕŕoŕk azna aŕŕe imanē astol dadfaloit. Ubri aamŕazē Kŕtēta iŕŕēzŕa ŕemrazi Kintēŕi iŕnē iaaw-naloit).

ŕemrazi Kintēŕi. Mŕŕēbziaŕa aŕŕŕmaŕa! (Kadēr dŕagēloit, aŕŕŕa aaibērŕoit). Uŕeiŕ mŕan Kadēr, ŕara ŕauma uzŕadŕēloua?

Kadēr. Bziala ŕaabeit asasŕa! Iauazei dad sēm-gēlaka, Aŕŕnē ŕakami, ŕaŕsaŕami, asas iqamēdŕēlo ura daŕa-uaaup. (Zegē neibarŕoit astolaŕ, Hamidagē ŕŕē anŕēlŕalak dēdērŕoit. Kadēr aŕŕa aankēlanē asasŕa inēŕoit). Iaŕŕou ŕemrazgē Kēntēŕgē anŕa ŕinē-ŕaait dadraa, abziara ŕēŕzaait, ŕmēdŕgē anŕa imi-mērgaait, ŕēŕŕa aŕŕarakēnda ŕēnŕēŕŕera anŕa ŕim-ŕaait, Kŕtēta dad, uargē abziara uŕzaait, anŕa uaŕŕim-ŕaait... (Kadēr dannēŕoua zegē iqadŕēloup, nas dargē ŕgēlou ŕazŕou-ŕa inēŕanē iŕŕueit, ineibarŕoit, krēfara ialagoit, ŕēŕrak aŕŕaŕ ŕaŕŕaŕa aaŕŕēŕnē iŕagēlanē aŕŕmaŕa ŕnēŕoit).

ŕemrazi Kintēŕi. ŕaŕŕak'ueit akēnŕ ŕēŕa-kala ŕaanēŕoit ŕggē ialēmsēn ŕŕaŕkē; Kadērgē ŕa-

midagē ŕnēŕazaait, aamŕa alēŕŕa ŕrouaait, ŕara iŕŕŕaŕŕēu ala abziara ŕēŕnē, ŕēŕŕara zaŕē Kŕtēta dŕŕdnēŕalanē ŕēkazaait zēŕnaŕŕŕsa (zegē naŕanē krēfara ialagoit).

Kadēr. Kŕtēta dad, dēzusdaz, nasgē iŕŕaŕŕēz ēŕa abra ŕēŕŕa-ŕiŕerk isaldaŕ diŕnē ŕŕergaanē iaain Kŕtēta dabakou-ŕa iŕaauan? ŕŕēŕŕa zŕou oŕŕm-ŕa sēkoup ui sara ikazŕaŕa zlazbaz ala.

Hamida. Aai nan Kŕtēta, ui sara atabērgazē daara siŕŕŕeit, ivaraŕa zegē atapanŕaŕa rēdŕalanē danēzba, nas ikazŕaŕa rēlēi, aŕa isurŕoz akēmzar (Kŕtēta iŕŕēz-ŕei iarei iaarŕēmŕŕoit, aŕa nas iaŕŕŕaŕa).

Kŕtēta. Ui izēuazei sab, baŕa usk azē siŕaŕēn. Ui iqē daŕŕŕoit, aŕŕa imoup, uiaup abŕarŕa zimou aŕŕzagē dēziŕēu. Izēuazei, ilauŕzei iŕa daasaait (ubri aamŕazē zegē ŕēibargēloit, Hamida astol ellērgoit. Kuŕtēta adēi ampaŕŕŕē ŕŕēŕnē ŕnapŕa dirdŕŕoit,—Kadēr iŕŕŕaŕ dŕoit, agēŕ ŕazē ineidŕalanē ŕēŕ-ŕēŕla eiŕaŕoit. Hamida luŕŕa danŕēlgalak Kadēr iaŕ).

Hamida. Uara, ualēeiŕ adlagarakēnda, alēu ŕŕa izēgēŕuam, iaŕŕēz sēzdēram, ŕnaŕaŕŕŕ. Kuŕtēta nan, ŕŕŕŕa ŕaaiueit, ŕaiaanda ŕŕēzŕagē uazgē ara ŕēkaz (iŕoit).

Kŕtēta. Aŕlaŕa, ŕemraz, Kintēŕ! Sab iŕŕaz ŕŕmaŕai, ara ikaz Valiko ŕŕamŕa iakēn, ŕŕmboi dŕaŕklaŕŕua dēŕŕaŕŕou. Igamŕou sēzdēram ēŕa-ŕŕŕgē 2—3 ŕēk ēkan auŕŕaraŕ, ura amenŕēvikŕa iriuaz kēlēŕŕ-kēldēŕŕua iŕaŕarēzei-ŕa. Nasgē ēŕa ialēŕŕēz aŕŕuaa ŕŕŕk-asot'na dobrovol'ŕaa, uaŕē am-

wa iqlarə̄ə ikoup Akaka, amenševik idgəlanə abolševik iabaɣraə̄ə, ubara eqei uaqəei qaz-qazə ɣraɣa-
janə uafə akə eitanarqazura iməarafa ikahtap, nasgə
hara daara ɣərgəganə ɣakazaroup.

K i n t ə ɣ. Izbeit Ktəta, iaggasəit ura ikar-
təua; ura oɣəɣa adə ɣrətaɣəu rboit, iməaqəua
ɣra irderuazargə kaloit, aqa uskangə rəɣdərğğoit,
usmo Duğel ir təqəfara rəmaɣamka Oɣamɣəra ad-
qətra iaɣəup, irəɣəua akazə rəqə iamekdəraə̄ə rğə
iɣəup.

Ƨ e m r a z. Aqlaɣa, abolševikqa uaqa Aka rəm-
gar kalom, aqəsəbɣagə aawuan, znək Aka ɣnapaɣə
ianəkalalak, nas irəɣəzei ura, amlaa ɣara ikaht-
ara ubri aup, ɣwəzta zegə ɣara bnakaɣə maɣa
iaizganə ɣaiɣarəup, nas ikahtama iaauwa uaka
iɣadbəp. Akə, araka ɣərgəgəra, ɣbagə, Kudrə aɣaɣə
amenševikta rəɣdərğğar, ubra reilagara ɣazahkəro-
up, ubas itəgə...

K u t ə ɣ a. Daara ibzioup. Nas ɣaala ɣəap, ara
ɣarəup, Valiko daar kalap, ɣara zegə ara ɣai-
nə ɣaibar ɣaɣa iɣoit. (Ubri aamɣazə iaawnałoit
Kadəri Hamidei). Sab, san, sara aus səmoup swəzta
srəɣəmɣar kalom, ɣəraamɣak szəmaar ɣəsɣəmɣan,
amala ani aqəɣua-fiɣer daainə dsəztaauazar, Oɣam-
ɣəraaka dɣeit-ɣa iaɣɣ (iɣoit).

H a m i d a (akardɣa aarɣeinə inafəit). Uara, anɣi-
nəs abri ɣaɣkən dəɣɣarəu; aqəɣa iara iɣəup,
nasgə iwəzta iara rəibarknə idəqəp. Usəs irəməu-
zei ikartozei? Nasgə Oɣamɣəraaka dɣeit-ɣa ɣɣa iɣeit,
ui zmaanəzei?

K a d ə r (daaqəpsəɣhanə, iqə nartəsən). Ialəzdəra-
agəɣəzei sara rəɣa ui dzəɣəu;—dɣatəup ɣara usk
imazar akqap, mamzar amala dnəkəraməzt... Aɣa ɣara
smaɣəz sakrəqəit anɣ anaai, akə baztaauan; ɣzaadoda,
aba ɣazoda-ɣa aup-ɣa səkoup. ɣzaadoda, aba ɣaz-
oda-bəmbəoi ɣaɣɣlap maka iɣamanatə. Ubas rəoit—
„abolševikta—akolomonistta-ɣa ɣəukə aaueit, ura
qəda-ɣsada iɣəɣəit“-ɣa aup irəua. Dəɣagəq aqə-
qira kaloit, ɣauadi-aaməsəei əkamzarəup; anqəɣei
ausəuɣei aiɣabəra roueit, ausɣara rnapaɣə ikaloit,
apap ɣafka rəata rsoit-ɣa aup irəua.

H a m i d a. Unan di-di, us ianəkala iɣəpsəqəuzeit
papəda auaqama ɣazlaɣalarəzei; nasgə anəɣaɣa raan
ɣaɣaɣəɣə rəqə agara ɣaqiɣəɣuam.

K a d e r. Nas bgə iɣəaanagoz bara? Aait anassən,
aɣəɣua iɣaɣa „iɣəgle-iɣ!“ Ari eiɣ aamɣa elarwən-
tra, aɣiganra uɣa kəztaua; atara ɣaməup-ɣa təɣra
ɣəɣk ztaɣ raup, ura zənda ɣaaqərqəit aqad rətalaait.
Anɣinəs atabərg-ami iaɣɣaɣa, ɣəa daɣaɣəzar dnaɣ-
kəlarəup, iaziuaɣei amətəura, tara ɣəɣk itan ui zənda
dagadəit, ui atkəs abra iab iɣma a ikaait, ɣənɣ dəm-
ɣa-dmərɣaua iqə nəkigap, ɣargə bəsəqək ɣəitap.
Da bazqəɣiɣ, bgə iɣəaanago?

H a m i d a. (ɣəɣrak dɣəɣueit, nas dɣagəlanə). Sgə
iaanagagəɣəqəzei, itara imou qafɣa iqə alanəkəigon,
ɣara ɣazgə daarada iqdən, aqa uara iɣəuɣaz akzar
dɣaɣəɣə daɣzənkəlozar, aɣnə dəkazaait aamɣa
təɣk kalaanda (ubri aamɣazə ala aawueit, daawna-
łoit apap, Hamida dnəinə ala datakoit „fəu aləɣkən-
tə uagaait“-ɣa!).

A p a p (daawnalane aaw aagara daangelane ibje nardəunə). Jwan ikou hab, iɛqaaait uqəd, iaiaait uɛshara, ikalaait ugaɣqara abri awnarɛatə! (aɣarsaqa aakatane ilaq—idəmm aaidafueit). Uaa mɛəbziaqa aɣɛmaɛa, mɛəɣakou mɛgabziara?

K a d ə r. Bziala uaabeit mama, bziala, uaaiɛ uqɣzgəeit, ara ufeɛ (dnaganə dnadərfoit). Mama uɣakou uqatkə?

A p a p. Anɛa imɛ-ala maka qar səmagəɛam.

H a m i d a. Uqatkə sɛeit mama, uɣakou ugabziara, awnə mɛəɣakaqou owə dzəztaara?

A p a p. Qar hamam, awngə anɛa imɛala maka eibgoup. Kadər ufa, bfa mɛəan Hamida, bəzgəlouzei!

H a m i d a. Hɛami uqatkə, haqəmdoi hkaɛauama (Kadər dfoit).

A p a p. Bfa mɛəan Hamida, bəzgəlouzei!

H a m i d a. Sɛami uqatkə sɛeit, sgəlar iabargzəz (dfoit).

A p a p. Kadər iuuazei, ulaq zeiqzei, ugə bziami?

K a d ə r (dgamɛ-qamtua). Eei, mama, sgə bziagəɛoup, aqa agalaqa səmoup. Zakə aamɛouzei hzənqala, daqakə uakət saqɛan-emaakəfka aqara owə ilɛom, sab ibaqazəu milionk aɣara, owə milionk-ɛa aktəɛfka uzaaqom, nas owə iqə zlanəkəigarəzei uqatkə. Urɛ zegə bzioup, aqa mama uara umst aɣabɛ təɣak itabərgnə iaɛtəmdaka iɛɛauɛara. Zakezei ɛoukə irtamalak ɛoua adə iqəp, haqdaara aamɛa

kaleit-ɛa səkoup. Aa, mama? Arbaɣqafka sas eiqa-kərak rəmadamka aɛəra iaɛoup. Ubas rɛoit ɛoukə,—sara ui rɛoit-ɛagə isəzqatom, aqa uskangə;—„aɛənqar zənda dərɛit, aidawra eiakaləeit, abolɛnikɛa-akolomistɛa“-ɛa ɣoukə aaueit-ɛa rədbaɣ rɛoit, ubarɛ aar iaɛzeigəu iaɛzeiɛou mama? Aiɛarak aɛarəi, anqatəi ausəuɛi iaɛa rəqəd bziane irɛoit, abarɛ mɛəa-ɛeiɛɛ ikou, qar zmam auaa-dəuqa patəu rəqərtom-ɛa aup irɛoua. Ooh anassən! Pasa amhaɣərra anə-kaz iabargəz owə ikalawə atkəs...

A p a p. Hamida bqatkə dək məsbərɛra, ibarɛas-ɛoit aqa (Hamida dgəlanə adə ilərɛueit, iara aɣarsaqa aakatane adə aanikəloit). Mamou Kadər ɣouɛɛ, iuazɛada abrieiɛɛ aɣaqa? iɛɛazəkalo i aɛənqar iɛra. Urɛ zədbaɣə rɛoua itabərgnə uaa ɛgaqoup, ihaqɛi-ɛa iɛnarɛa iɛnanagalaaait; urɛ, amla iago auaa gakɛa, abragɛa, aowɛəfaɛa zegə rəidkəlanə rəɛsə iamek-daka aamɛa agoit-ɛa iaɛoup...

H a m i d a. Unan di-di akaameɛ mɛpasəhauei!

A p a p. Iɛəɛɛaz eiɛɛ, urɛ ara Aɛsnə iaazəɛɛ-uada. Urɛ aqneiuə aqəɛqafka aɛsa iaqatanə adərɛə iɛarəɛueit.

H a m i d a. Unan, unan di-di isaɛauazei!.. (ubri aamɛazə ala mueit, Hamida dneinə ala datakoit, daawnalait Aslanbaq).

A s l a n b a q. Uaa mɛəbziaqa dadraa, mɛəɣaka-qou, məgga bzio? (Hamida lnapə ərɛəɛnə dgədəl-kəloit). Aa batumka, uargə ara uəkouma? Zrasɛ pajalə-ɛa. Kak vi pojivaɛɛ, aa batumka?

A p a p. Səpsə şoup maka kniaz, uara ueibgazaait (ineibarfoit).

Hamida. Uqatkə şeit səqəha, uşəakou, awnə aħkar aqəŋqa uħa oŋə dzəztaara zegə məşəakəqou?

Aslanbaq. Qar hamam, zegə haqqa bziagəşoup maka. Bfa Hamida, bəzgəlouzei.

Hamida. Iauazei uqatkə-şeit, sgəlazaait.

Aslanbaq. Batuska, skaj pojalusqa, ikouzei masha bziara-şgara, imahauazei apoltika usqua rəqala?

A p a p. Kniaz, uara uoup izdəmə aşabıŋqa, sara awnə şoup, isurdəruazei.

K a d ə r. Aslanbaq uqatkə şeit, şfanə suatəpoit, aqa saroumtan sara oşəşqa eilagou adə eiş şqə səqədoit ara irhaqo zegə tabərgəzar. İmərħo akğə-şazar, eqanaŋgə iħamħar, ħzəşəuazei, ħpaşqarqa məkə narəratənə ħəpsə aqənda ħazgo ħəalaroupe. Atabərg uaşħap, Aslanbaq uara umst, ƣasa, aşə amħadərpa anəkaz iħabərgəz; Amşən-eiqa du ağba-qa azaaq-ħa ikaaua inədqadərgəlan, aşsaŋa patəu rəqtənə irəmanə išeit, ua laqnərgazgə indərqəeit. Oşə ħzəşəuazei adəi amşei rəla ħandərfagşozar. Şpara maqħamou iħabərgzei anəa mħagəimərqəait, aqa iara mərgə daara mşarşoup imərħoua akzar, Aslanbaq uara umst.

Aslanbaq (dəşəoit daakmīdaka) ħa-ħa-ħa!.. Kadər, uara qəga mujəikək uakzaap. Eei-boğ-anşinəs ħampal məuzəmdərpa dəzbasiakda zħafə qautoua, aa Kadər? (apap iaq). Batuska, uara akər rouħama abarə?—pojalusqa skaj!

A p a p. Mamou kniaz, uara usəməst, sara, Kadər zədbaŋ imou auua şəfaŋa rus şəkamloua, aħənəqar imə dşaqadərfaşa agra dsərgəeit, daşakə mamou, kniaz uara umst.

Aslanbaq (iqaarşpa dəşəoit). ħa-ħa-ħa!.. Nas uaha iarban mşəşpoua, aa Kadər? — Vi znaem, ħara şauadi—aməşşei, aburjuiei, amenşevikqa rəgvar-diei Jordania deiħabnə, zegə ħamə elanə ħanəkala, ara zədbaŋə rħoua nəmqa—qəmfaraa rouma ħara iaħiaaiua. Jordania iqəara, aħənəqar imə nelza po-jaləşqa... net-net, nelza... işəit imahauazar. Net, nelza, bolşie nişevo... Jordania, ui bolşoi şar şolo-vik!—bolşoi genoz!.. Oh, dəzuəsda ui eiş zgağua! ħara ħaidgəlaanda akən-ħa, ħaneidgəla,—menşevik, burjui, kniaz ivse izdes. Izdes pojalusqa, izdes, ara səkoup ara, məmboi! Urə a qəmqəşə zəşşou ubri aup; ħara zegə ħaqşanə, Jordania dəşnə, krəz-mou aşlar nərşanə, ħmazara dara iaagoit-ħa iaşup. Aqa, mamou, net pojalusta, nelza!.. İmħai, iaşə aizaraş aşsua atriad mşək şalərqəz ubarə uafə Akaka amşə iqloit abolşevik iabamşəşə, ubas zegə ħara iħaşqraaueit... Kadər, dabakou mşan Kuşəta, ubri qara kəşrak imamzaait, aa?

K a d ə r. İmşouħoi Aslanbaq, zakəzei sətkən idu-kəloua. Kuşəta aizaraq dəkoup, daaueit oşəfka (ubri aamşazə alaqa şueit, daawnaləit Valiko saldaşk dişnə. Zegə şeibərgəloit, dneinə Aslanbaqəi apapəi şesş narzəkətanə rnapqa rəmiqəeit, imşəlou aşşə eibərħoit, — ineibarfoit, asaldaş dgəloup Valiko iganaq).

V a l i k o. Aslanbaq, raqia amas saqeli?

Aslanbaq. Kadər ego zovut, Valiko!

Valiko. Kadər, sadaris Kətəta, kuda on пошел, gde on, aa? O-oh merzavej, шtobi on skvoz zemlia provalil. Skoree kašo, skaji gde on propal?..

Kadər. (dazvanna). Ог-ог-огем... ai-aiz-aizaraq... daai-daai-daaiueit uqatkə.

Aslanbaq. Kadər, iuqzei ueilaɸseitei?

Valiko. (iqaarənə). Ог-ог... ia neznaiu, ia dol-jen ego arestovat. Aslanbaq, vi znaete, iiii, on bol-ševik svolož! ia emu pokaju gde raki zimuiut (Hamidei Kadəri ɰanə irħoua rħamɰroua eiɰaɸɰua eid-ɰaloit).

Aslanbaq. Nu Valiko, kak eto mojno, razve aɸsua mojet bəit bolɰnikom? Kadər, zakəzei ari iħoua, Kətəta oɰraanda zəɰbaɰə uħoz aɰəmgaɰa dər-ɰəzoup iħeit, tabərgnə akər udəruama?

Kadər. Oh Aslanbaq, iɰɰazəkalo uqatkə!

Hamida. Unan, nan-nan ɰbeit, səmala sɰəsɰər-ɰuama, s-Kətəta dəzdəɰkəlodal?

Valiko. Besa, tadi ɰen, ɰtabidan moikane ɰəxi saldaxi. Imas, dedas utireb me! male tadi! (asald. dxiit).

Aslanbaq. Batəno Valiko, kak tam namie, kto kogo pobedil, opasno nemnogo daa? Oh ɰora voz-miɰ, prokliati bolševik ne daet pokoia.

Valiko. Da-a Aslanbaq, priɰoditsia mnogo voevat, mnogo krovi prolivat, teper nami voiska ukrepilis v Kodorskom fronte, esli smogut uderjatsia (ubri aaməazə iaaynalait Kətətei ɰemrazi rabɰarɰei

darei eiɰanə. Ianənəɰnalalak omamə ibanə asasəa irəɰaɰueit, asasəagə ɰanɰanə iaanɰoit, nas ineinə inarəɰarənə ɰazə inafəit dara-dara aaiɰaɰnə. Kadər dıroua-dərħaua Kuətəta iaaigara dneinə ibjə aar-maɰnə)

Kadər. Uara Kətəta, uabakou, zakuzei, arɰ iudħalou irzəuazei? asasəa bziala ɰaabeit-ħagə rou-ħoum; iuqzei uqabar oɰə ibom, uabaɰəɰəu, iɰɰa iouħoi ari ifou ukra daaitei? (Kuətəta dəɰɰoit).

Kətəta. Aai, simkəka, us iara dəmsaait!

Hamida. Unan, nanɰəeit Kuətəta, ħaɰəməɰɰa ħamɰaɰaurɰəei, uqgə ɰɰourɰəi ɰbeit Kuətəta, iutala-zei, as uəkaməzte? (Kuətəta irħoua dazɰəɰuam, ɰəɰ-ɰəɰla iɰəzei iarei eiɰaɰoit, lassə-lassə Valiko diɰaɰ-ɰueit).

Aslanbaq. Afərɰata-afərɰata Kuətəta, arɰəs bzia ubasoup iɰiua, — „aɰɰəɰ anɰəɰə aɰa ɰanarɰəeit“ — eiɰɰ, uargə uɰa ɰaurɰəeit, uɰaaɰagə uɰəurɰəit. Uara izbo, abarɰ auaa jəfaɰa abolɰnikəa urɰəzoup-ħa səkoup. (Hamidei Kadərəi irua rzəmdərua aɰnə iɰnoup).

Valiko. Amɰanago Kuətəta, s kakiɰ por vi stali bolševikom, i vam nɰavitsia eta partia, aa? Pogodite golubəik... Za eto vam vletit, i vi budete nami desertom... ə-ə svi!.. (Valiko iɰəza daɰəkam akənɰ imaɰara agəɰiləmɰo dərənə iɰəɰənənə dəkoup, apap dıranə aɰar-saɰa kətoua anəa diħoit).

Kətəta. Vam ɰto nujno tovariɰə! (ɰɰagəloit) ɰotia vi ne dostoini etogo zvania. Vamə pesnia speta, pobeda budet za nami, iasno i opredelenno! Ia daje

v dannai moment ne jelaiu govorit s vami (Valiko iwəza daqəkam akənf iḡərənənə dfoup). Sab, san, sara bama snəkəom, ui akara ɯgə səznəɯmərqan, abarə amuḡaṡa rħaṡə qatanə (Aslanbaq iaq). Urə zegə bzioṡp, aqə ɯara ɯṡaḡəuzei ara!? ɯmaħauei ɯusqə rəḡɯraqə, ɯdagaqama dərwegeq ɯəḡam-ɯadaka ɯaainə ara sabi sani ɯrəḡḡalanə aḡga rəɯ-ħoit akər ɯəlɯo dəɯa. ɯmaħauei, — iḡaɯəmtoi Urəḡḡalanəi, Qərəḡḡalanəi Azerbaidjanḡalanəi aḡaḡəiḡa ɯəkala, nḡaṡei usuṡei aħənḡqarra ɯərga, abarə ɯeiḡɯ ikaz apalaḡḡa ɯḡadərḡaz. Aḡsəngə ubas irəḡḡafən, aqə eqə oḡraanda irələmɯoua iaaiuan. Oḡə anḡaṡei ausuṡei aneidḡəla, rər-kəɯ rəḡḡa inarḡəlanə Aḡsnə ərlaɯaua iaaiueit. Abar-abar 2—3-ḡa saar-roup Aḡsnə zegə laɯarḡə iagəu. Inərḡoup iḡ-ḡəup amenɯevikḡa, amala abra ṡəḡək nḡanə ikoup akmzar, ɯərgə dəuk ɯḡəṡra ɯəkam. ɯara ḡauadi aaməsṡei (Hamidagə Kadərgə iaja aħaḡa irḡom itakoit).

Hamida. Ikouṡtozei Kṡeta nan, azaara uzaama, anəḡa uḡaraḡama, dəzusda uzaṡħaua? (Aslanbaq dgaanə dətkoit, aqə Valiko diɯḡuam-dirənḡueit).

Valiko. Aslanbaq, vi nebezpokoites, razve stoit iz za niḡ volnovatsia i tratit energiu, ia iḡ ḡerez 5—6 minut arestuii, togda oni uspokoiatsia, a pus-kai poka ḡto ḡotiat bolṡaiut. (Aslanbaq iḡnikəloit, aqə məḡḡə dgaanə).

Kṡəṡa. Ubas, eqə oḡraanda nḡaṡei usuṡei ħaḡ-ɯa ɯəḡṡanə ħɯa ħaləṡṡaanə iḡḡuan, ɯara atərbelḡa, apalaḡḡa ɯara! Aqə oḡṡṡa us ɯəzṡarəm (Kṡəṡa danṡaḡo Kadərəi ħamidei azaara rzaazɯa eivagəḡueit. Valikoi, Aslanbaḡəi apapəi rəḡḡa eidkəlanə eiṡaḡoit).

Kadər. Eei dad Kuṡəṡa, uḡə dənda iurḡəit, ħaḡə ħaḡəḡəḡa ħauḡurḡəit, nəḡouma ḡara akə uḡaraḡagəɯazaap, aḡa sabarari, sabarari sara rəṡħa, sara məḡda!?

Valiko. Aslanbaq, pus-kai on galdit sebe, ne obraḡḡaite na nego vnimania, vse ravno on popal v lovushku.

Kuṡəṡa. Daa, us uara umsaait! lovushka iaṡaɯo uara uakḡou sara sakəu ħambari ara. (Apap iaḡ daa-ḡḡəḡə). Ari uiḡaḡɯɯ, ari aḡəsṡaa! aṡaa rḡəna eiḡɯ dḡaḡ-ḡaḡua (apap dɯanə dḡatḡanə Aslanbaḡəi Valikoi rəɯḡaḡka dneinə iḡə kələḡħanə dəḡɯueit) aḡma ḡaṡa iṡarbabanə... (Kadərəi ħamidei neibarħħoit, inaiḡoit). San, sab, ɯəsḡat, ui ɯara ɯusəm. Ari aḡəsṡaa, aɯpion, aḡlar zegə ḡanə rmaḡara ifaḡeit; anṡa, anəḡa, auaḡama, aḡira uħa ɯrəṡamḡəħar ɯən-ḡarṡoit-ħa naraħoua,—ḡara uḡala-uḡala-ħa irḡagəlanə, rəḡḡaḡ aḡḡərṡuaz akənf. ɯara ḡsḡra—ḡəs ḡəṡraa, aɯpionṡa ɯara!

Sab, ara lḡə ḡoumṡan, abolɯevikṡa ħara ħazḡo uam (apap aɯṡəħa dṡərṡnə dḡoit). Urə zegə anḡa-ṡei ausuṡei roup. Abarə abra ħaḡṡa iḡḡanə rḡə ɯħa-lanəkərgoz eiḡɯ, ubragə ubas rḡə nəkərgon; aqə nḡa-ṡei usuṡei ianərzəməḡħaḡa zegə neidḡəlanə agaḡ-ħa inarəḡlan ikarteit a'revoluṡia du; amṡa rḡəeit nḡaṡei usuṡei, iiaait, rḡə iaḡiḡḡəit, ikaləeit a'Sovet Mṡə!

Ubas ḡara reiḡɯ, ħaṡṡa aḡsuaaḡlargə rḡə iaḡiṡa-ħṡəp rħan, N. Lakoba iwəzṡa iṡnə rəḡḡa inagəlan iaħ-zaaueit eibaṡua, Aḡsnə rəḡḡaua, abar duk mərṡəka Kudrə irəɯṡ... Umṡan sab, aiaṡa maiaair kalom, (ubri aamṡazə apap dɯanə sṡoit-ħa dḡəḡloit, aqə

Demraz diwauam) iaaua hara hararoup, adabaa iatagelou zega rgeidarkoleit (ubri aamrazə daawna-loit amenhev. salda, dəwiamou Valiko iaagira dneinə ɟest katanə akara-ħa deitasua).

Asalda (daɟaɟaua). Ə-ə-ə, ba-ba-batə—tə-təno Valiko!..

Valiko. Ƴi-ɟi-ɟi male! raxia saqme, sadaris-sadaris saldaɟeɟi?!

Asolda. M-m-m-modis-modis... bo-bo-bolwevi-keɟ... Ko-kodori teiɟes... midian ɟveni ofriadi... (Valiko asaldari awaɟ ineibarwueit iɟarɟə, aɟa Demraz aw daɟəragələnə iwauam. Apap dwanə astol dətaloit, Aslanbaɟ dwanə dgəɟua awnə daawnaɟoit, Kadərəi Hamidei wanə Kutəta ikwoit, aɟa iɟəriɟoit, Kutətei Demrazi rtapanɟaɟa rəɟərɟqanə iknə).

Demraz (aw daɟadgəlou akənf,—itapanɟa Valiko Iɟərɟqanə). Ruki verɟ! wnapɟa wərwəɟ wara apalaɟ-ɟa mamzar abərɟəfka wəɟka wəɟstap! (ubri aamrazə igoit internasional awaħabɟə). Wwaɟ səmħei! (Kutəta ɟaɟ-ħa Valiko dnaiɟsələnə itapanɟaɟa aai-miqəueit, nas Aslanbaɟgə, asoldaɟgə).

Kutəta. Abar-abar, iaaiueit ħwəzɟa! (ubri aamrazə iaawna-loit aggaħa Kintəw rəɟa dgələnə 6—7 wək armeə — kaɟɟəi anɟaɟəi iɟnə abarak kaɟ knə).

Kintəw. ħwəzɟa, Kutətei Demrazəi, ħənɟəɟəit, ħqə ħaɟiɟəɟəit, inħarfeit iɟaħqəit ħaɟaħa apalaɟɟa, ikałəit nɟawəɟlar rzə a'Sovet Mɟə!.. (iara danal-galak dneinə apap daatganə iɟaħa aaɟfanə diwam-qnəwlanə dnairgəloit, ubas iara iwəzɟa neinə Aslan-

baɟ, Valiko, asalda aaganə irwamqnəwlanə inadər gəloit).

Kutəta. Ooi!.. irəzweit ilawada adunei nɟawəi unuəi ɟlara!.. Qair aɟzaait naɟada a'Sovet Mɟə!

Iɟairɟaait Urəstəlan-eiɟw zqə iaɟiɟqaz anɟaɟəi unuəi rəpsadgəl Aɟsənra! (Irħoit aɟsəwala inter-national).

(Aɟarda).

INTERNATIONAL AɟSƏWALA.

Wgəl wiɟqəd daməɟ zənqou
Adunei amlawɟa, afɟa,
Eilawueit ħdərɟa uaha zzəməɟħaz
Iɟəioup aɟsraibawraɟ ħgarazə.
Itaɟəp argakɟa rdəunei
Aɟaɟakənda, ui aɟaɟ
Hara ħdəunei təħ ħargəlap
Iafarəmbaz zega iara iakɟap.

Abri aw aɟaɟɟafəi
Hara ħaibawra nakda,
Internationalla
Iwaɟgəloit ɟlar rəwamɟa.

Adgə iħaiɟom aɟaɟəiɟa
Dənɟaz, dħənɟarəz, dɟataɟəɟaz,
Hara ħqə aɟəɟra naħakdoit
Hara ħqafə napə ala,
Nap-kazala auɟə ħqahqrazə
Hmazara ħmal rəmaħqrazə
Aɟira qəwɟaara wəwə,
Iwɟaɟala aiɟa wnatə.

Abri aup ащгақдағи
 Hara haibашра nakda,
 Internasionalla
 Iшақғәloit ɣlar гәщгамға.

Hara haup adəuneі ausuға,
 Adabaa iatagəlou ar-dəu
 Adgəl aqərқara azin zmou,
 Agəг, amuғаға bzantgə.
 Adəd-maғəs-dəu rқadədər
 Alargarғei apalaғғei
 Hara hzə usgə amra gəloit
 Amərқaga ғқа halaғғo.

Abri aup ащгақдағи
 Hara haibашра nakda,
 Internasionalla
 Iшақғәloit ɣlar гәщгамға.

